

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice (RP 31/2019 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Eeva Mäenpää, finansministeriet
- regeringsråd Anne-Marie Brisson, undervisnings- och kulturministeriet
- specialsakkunnig Hanna Salokaarto, undervisnings- och kulturministeriet
- chefsekonomist Minna Punakallio, Finlands Kommunförbund.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- finansministeriet
- Finlands Kommunförbund.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I propositionen föreslås det att statsandelsprocenten för kommunal basservice ska höjas med 0,09 procentenheter. Det innebär att statsandelen från ingången av 2020 blir 25,46 procent och kommunernas självfinansieringsandel 74,54 procent. Det föreslås att det i ändringen av statsandelsprocenten som tillägg beaktas 0,10 procentenheter i anknytning till fullgörandet av nya och mer omfattande åligganden så att statsandelsprocenten är 100. Inom kulturutskottets ansvarsområde gäller utvidgningen av uppgifter den utökade subjektiva rätten till småbarnspedagogik (7,1 miljoner euro) och minskningen av gruppstorlekarna inom småbarnspedagogiken (6,7 miljoner euro) samt tidigareläggningen av inledandet av undervisning i A1-språket inom den grundläggande utbildningen (7,5 miljoner euro).

Utlåtande KuUU 4/2019 rd

Utskottet ser det som viktigt att man vid bestämmandet av den föreslagna statsandelsprocenten har iakttagit finansieringsprincipen i fråga om nya uppgifter och skyldigheter, det vill säga att kommunernas nya och utvidgade uppgifter finansieras till fullt belopp med statsandel. Kommunernas ekonomiska ställning och utvecklingen av den har avgörande betydelse för förutsättningarna att ordna basservice inom undervisnings- och kulturväsendet. Kostnaderna för den verksamhet inom ansvarsområdet som finansieras genom finansieringssystemet för kommunal basservice — det vill säga småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning samt biblioteksväsende och kommunernas kulturverksamhet — uppgår till över 8 miljarder euro per år.

Beloppet av den statsandel som i linje med finansieringsprincipen fastställs för en ny eller utvidgad uppgift som ska anförtros kommunerna grundar sig på en uppskattning av kostnaderna för uppgiften i fråga. Vid sakkunnigutfrågningen framfördes att de kostnadsbedömningar som olika aktörer gör för detta ändamål ofta avviker från varandra. Utskottet konstaterar att man bör sträva efter exakta kostnadsbedömningar. Utskottet är å andra sidan medvetet om svårigheten att beräkna kostnaderna i synnerhet i situationer där det är fråga om en uppgift som inte genomförts tidigare och där alla faktorer som inverkar på kostnaderna inte alls eller tillräckligt väl kan identifieras. Utskottet betonar därför vikten av att i efterhand kontrollera kostnaderna för kommunernas lagstadgade uppgifter.

Ändring av tidsbegränsade minskningar så att de blir permanenta

Utskottet fäster förvaltningsutskottets uppmärksamhet vid de minskningar av kommunernas statsandelar som behandlas i propositionen och som gjorts för att finansiera vissa projekt. Inom kulturutskottets ansvarsområde är sådana finansiering av tjänster för antagning av studerande (1 547 000 euro; 0,28 euro/invånare) samt finansiering av det elektroniska systemet för hantering av elev-, studerande- och examensuppgifter Koski, som tidigare kallades registret över verifierat kunnande (250 000 euro; 0,05 euro/invånare).

I propositionen föreslås det att 36 § 5 mom. (antagningssystemet) och 7 mom. (tjänsten Koski) om tidsbegränsade minskningar stryks. I propositionsmotiven (s. 6) sägs att "[d]et att tre avdrag av bestående natur har överförts till statsandelsprocenten från de tidsbegränsade avdragen och tilläggen under momentet för statsandelen för basservice, har en nedsättande verkan på 0,01 procent på ändringen av statsandelsprocenten." Det innebär att de tidsbegränsade minskningar av statsandelen för kommunal basservice i enlighet med de moment som föreslås bli upphävda ändras till permanenta minskningar.

Enligt utredning till utskottet fått har minskningar av statsandelen för finansieringen av både Koski-tjänsten (tidigare registret över verifierat kunnande) och antagningstjänsten gjorts för viss tid sedan 2014.

I utredningen hänvisas det i anslutning till antagningssystemet till ett uttalande som riksdagen godkände i samband med budgeten för 2013 (RP 95/2012 rd), i vilket riksdagen förutsätter att regeringen i sitt rambeslut avsätter adekvata ekonomiska resurser för utveckling och upprätthållande av webbtjänsten för lärande, som Utbildningsstyrelsen ansvarar för. Uttalandet gäller inte längre.

Utlåtande KuUU 4/2019 rd

I propositionen om Utbildningsstyrelsens tjänst Koski sägs det att kostnaderna för underhållet ska finansieras med medel från dem som drar nytta av utvecklingen och användningen av registret, det vill säga som anslagsöverföringar från undervisnings- och kulturministeriet, arbets- och näringsbyråerna, Statistikcentralen samt från statsandelen för kommunal basservice i överensstämmelse med rambeslutet för statsfinanserna. Folkpensionsanstalten och eventuella andra som utnyttjar tjänsten utanför statsbudgeten ska delta i underhållet genom bruksavgifter. Anslagsöverföringarna för finansieringen av underhållet ingår i beslutet om ramarna för statsfinanserna 2016—2019. (RP 72/2017 rd, s. 30—31)

Vid behandlingen av regeringens proposition med förslag till lag om nationella studie- och examinationsregister (RP 72/2017 rd) fäste kulturutskottet uppmärksamhet vid att det är angeläget att verksamheten får tillräckliga resurser och vid att reformens kostnadseffekter beaktas så att föreskrifter om exempelvis datastrukturer och om hur uppgifterna ska hållas aktuella beredas i samråd med utbildningsanordnarna (KuUB 9/2017 rd, s. 6).

Utskottet anser att även om de poster som i propositionen föreslås bli permanenta minskningar inte är stora och syftet med användningen av pengar är motiverat, måste grunderna för och behovet av finansiering av de verksamheter som finansieras genom minskningar av statsandelen ses över årligen. Det är av betydelse också med tanke på framtiden, eftersom en motsvarande finansieringsmodell i fortsättningen kan användas också för andra ändamål. Utskottet anser det vara nödvändigt att förvaltningsutskottet i sitt betänkande granskar grunderna för att minska kommunernas statsandel för finansiering av projekt som genomförs på statlig nivå.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottet anför

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande KuUU 4/2019 rd

Helsingfors 20.11.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Paula Risikko saml
medlem Sanna Antikainen saf
medlem Marko Asell sd
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Hilikka Kemppi cent
medlem Mikko Kinnunen cent
medlem Pasi Kivisaari cent
medlem Ari Koponen saf
medlem Sari Multala saml
medlem Pirkka-Pekka Petelius gröna
medlem Sofia Vikman saml
ersättare Johan Kvarnström sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Lahtinen.